Yngsjömordet

1889

YNGSJÖMORDET

Den mördade Hanna Johansdotter.
1867-1889

Modern, Anna
Månsdotter.F.1841
Avrättad 7/8-1890

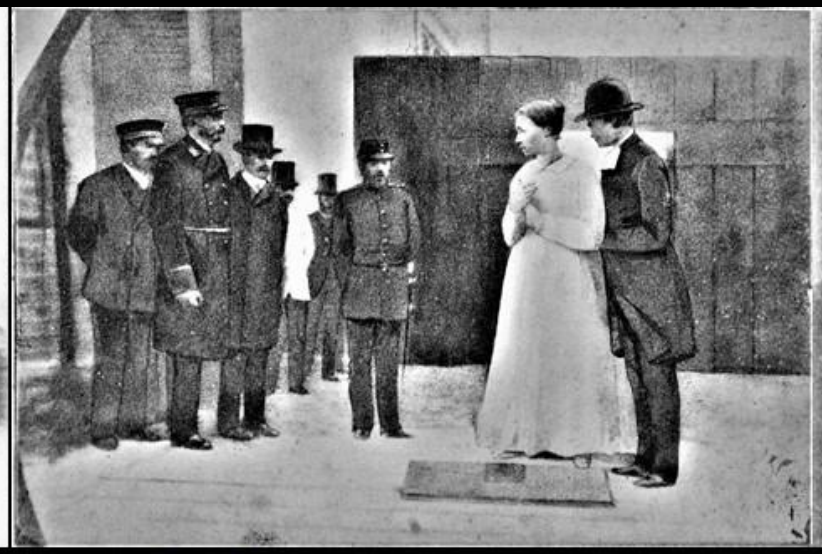

Anna Månsdotter strax före sin **avrättning.**
Skarprättare Anders Gustaf Dahlman är den långe mannen till vänster.7/8-1890

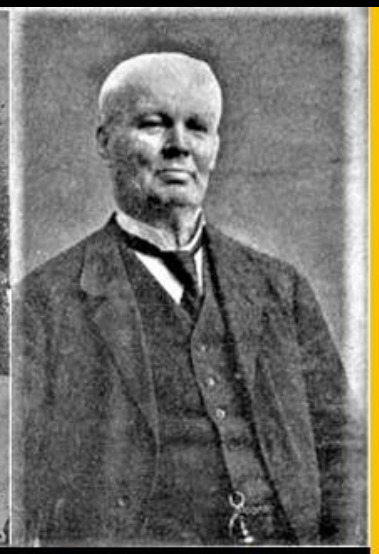

Albert Gustaf Dahlman, Sveriges sista **skarprättare.**

Yngsjömordet 28/3-1889

Avrättning 7/8-1890

Per frigiven 1913 dog 1918

Sonen, Per Nilsson.
1862-1918
Frigiven 1913

Incest triangel-drama

Före detta Kronohäktet på Långholmen

Yngsjömordet kallas ett mord som begicks 28 mars 1889 i Yngsjö by söder om Åhus i östra Skåne. Hanna Johansdotter (född 13 mars 1867, död 28 mars 1889) mördades av sin make, hemmansägare Per Nilsson (1862–1918) och hans mor Anna Månsdotter (1841–1890). Båda dömdes till döden sedan de erkänt brottet. Mordet uppmärksammades inte bara för gärningen i sig, utan också för att det vid domstolsförhandlingen framkom att modern utsatt sonen för incest, vilket ledde till att han benådades från dödsstraff. Anna Månsdotter avrättades i Länsfängelset i Kristianstad den 7 augusti 1890[1], som den sista kvinnan som avrättats i Sverige. Skarprättare var Anders Gustaf Dahlman. Sedan de sexuella övergrepp Per Nilsson utsatts för under barndomen blivit mer allmänt kända, benådade kungen honom från avrättning och omvandlade straffet till livstids straffarbete. Nilsson frigavs 1913 och avled 1918.

Annas make avled 23 juni 1883, då Per var 21 år. Några år efter det bestämde Anna Månsdotter att det var dags för sonen att skaffa sig en fru och ta över släktgården. Hennes avsikt med det tros ha varit en önskan att skydda sig själv och Per mot ryktet om deras sexuella förhållande i socknen. Hon önskade också en arvinge till gården.
Per Nilsson gifte sig med Hanna Johansdotter i november 1888. Hanna flyttade till Pers gård medan Pers mor Anna skulle flytta till sin egen mor. Anna Månsdotter, som var 47 år vid tiden för händelsen, kunde dock inte finna sig i att någon mer än hon själv älskade sonen och hon vägrade i praktiken att flytta från gården. Hon såg sonen Per som sin "man" och behandlade sonhustrun som en inkräktare.

Bakgrund

Anna Månsdotter och hennes man **Nils Nilsson** (12 september 1829 - 23 juni 1883) fick tre barn. Bara ett av dem, Per Nilsson, överlevde. Nils var 12 år äldre än sin hustru och paret bodde på Möllegården i Yngsjö, en liten by söder om Åhus på den skånska ostkusten. Anna hade räknat med att giftermålet med Nils skulle ge henne en bekymmerslös framtid. Men det hade inte riktigt blivit som hon hoppats. Det blev i stället ett ganska knapert liv byggt på krediter och lån. Fattigdomen gjorde henne bitter och hon kom allt längre från sin man och allt närmare sonen Per.

Mordet

Avrättningen gällde det så kallade Yngsjömordet i Yngsjö i Skåne. Mordet blev vida känt även utanför Sveriges gränser. **Dådet var att Anna Månsdotter och sonen, Per, mördade Pers hustru Hanna Johansdotter** på ett brutalt sätt året före i Yngsjö. Anna ströp Hanna och försökte få det att se ut som om Hanna hade ramlat i källartrappan och brutit nacken.
Det fastställdes aldrig hur mor och son samarbetat eller planerat mordet på Hanna då Per och Anna under utredningens gång gett olika svar. Troligen hade Hanna sett Per tillsammans med sin mor i en onaturlig situation och insett deras förhållande. Den svartsjuka Anna hade redan från start inte stått ut med Hannas närvaro och ett avslöjande om hur allt låg till på gården skulle bli förenat med stor skam och det var en trolig orsak till att till sist utföra mordet.

Annas make avled 23 juni 1883, då Per var 21 år. Några år efter det bestämde Anna Månsdotter att det var dags för sonen att skaffa sig en fru och ta över släktgården. Hennes avsikt med det tros ha varit en önskan att skydda sig själv och Per mot ryktet om deras sexuella förhållande i socknen. Hon önskade också en arvinge till gården.

Per Nilsson gifte sig med Hanna Johansdotter i november 1888. Hanna flyttade till Pers gård medan Pers mor Anna skulle flytta till sin egen mor. Anna Månsdotter, som var 47 år vid tiden för händelsen, kunde dock inte finna sig i att någon mer än hon själv älskade sonen och hon vägrade i praktiken att flytta från gården. Hon såg sonen Per som sin "man" och behandlade sonhustrun som en inkräktare. Pers och Hannas äktenskap var olyckligt och Hanna bad sin far, häradsdomaren och kyrkvärden i Brösarp Johan Olsson (1832–1895), om hjälp att lösa problemet med att Pers mor fortfarande bodde kvar på gården. Varje försök från den unga kvinnan att få hjälp avvisades dock och hon återvände till sin make.

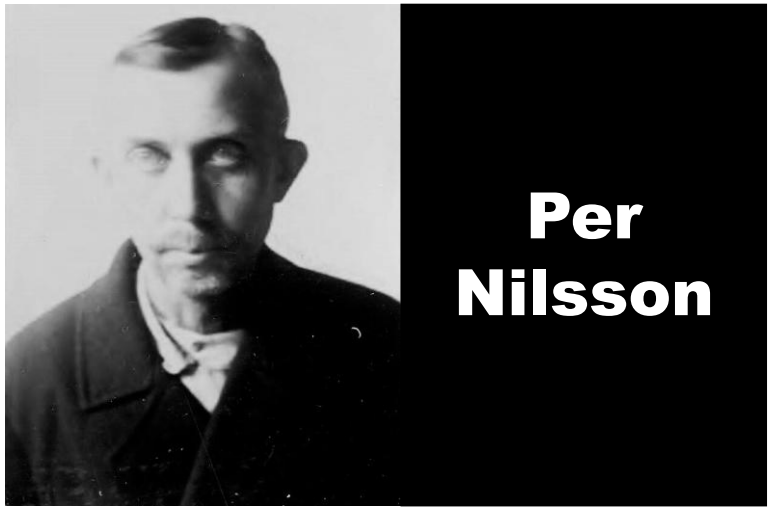

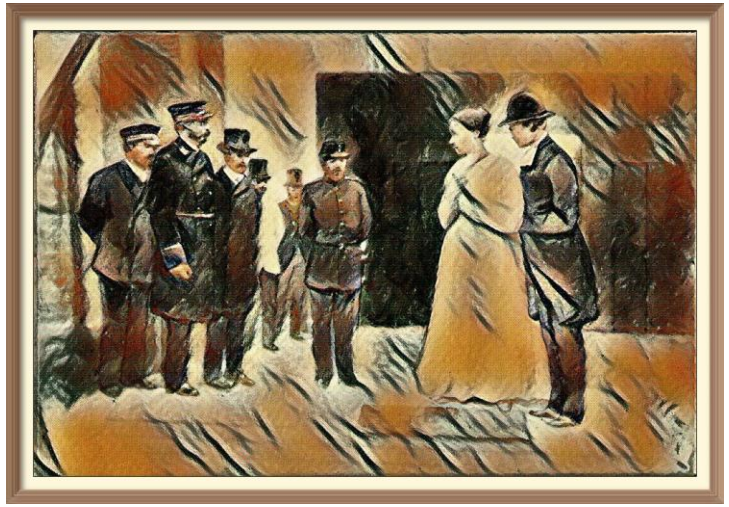

Mimmo Lillemor Astrid **Wåhlander,** ursprungligen Astrid Lillemor Wåhlander, under en period Borglin, född 1 november 1936 i Linköping, död 24 december 1992 i Stockholm, var en svensk skådespelare.
När Mimmo Wåhlander arbetade med amatörteater vid Lilla Teatern i Lund blev hon upptäckt som fotomodell och mannekäng. Från 1955 till 1958 var hon sedan elev vid Malmö stadsteaters elevskola där hon redan som premiärelev 1957 hade sitt genombrott som Anne Frank i Anne Franks dagbok.

Yngsjömordet är en del av en svensk TV-filmserie från 1986 som behandlade fem olika Skånska mord. Filmen premiärvisades på TV2 10 december 1987. Mimmo Wåhlander spelade Anna Månsdotter.

Gunnel Märtha Ingegerd Lindblom, under en tid Helander, född 18 december 1931 i Johanneberg i Göteborg, är en svensk skådespelare och regissör. Yngsjömordet är en svensk film från 1966 i regi av Arne Mattsson. Spelade Anna Månsdotter.

Mimmi Wåhlander på omslaget till Se, november 1955.

Pers och Hannas äktenskap var olyckligt och Hanna bad sin far, häradsdomaren och kyrkvärden i Brösarp Johan Olsson (1832–1895), om hjälp att lösa problemet med att Pers mor fortfarande bodde kvar på gården. Varje försök från den unga kvinnan att få hjälp avvisades dock och hon återvände till sin make.

Den mördade Hanna Johansdotter.

Modern, Anna Månsdotter.

Per Nilsson, född 16 februari 1862 i Åhus, Kristianstads län, död 15 juli 1918 i Kristianstad, Kristianstads län, var en svensk hemmansägare. Han dömdes tillsammans med sin mor till döden för mordet på sin fru Hanna Johansdotter i Yngsjömordet.

Anna Månsdotter, född 28 december 1841, död 7 augusti 1890, även känd som Yngsjömörderskan, dömdes till döden för det så kallade Yngsjömordet. Månsdotter var den sista kvinnan att avrättas i Sverige, även om hon inte var den sista att dömas till döden. Hilda Nilsson, Sveriges mest kända änglamakerska, dömdes 1917 till döden men begick självmord innan domen verkställdes.

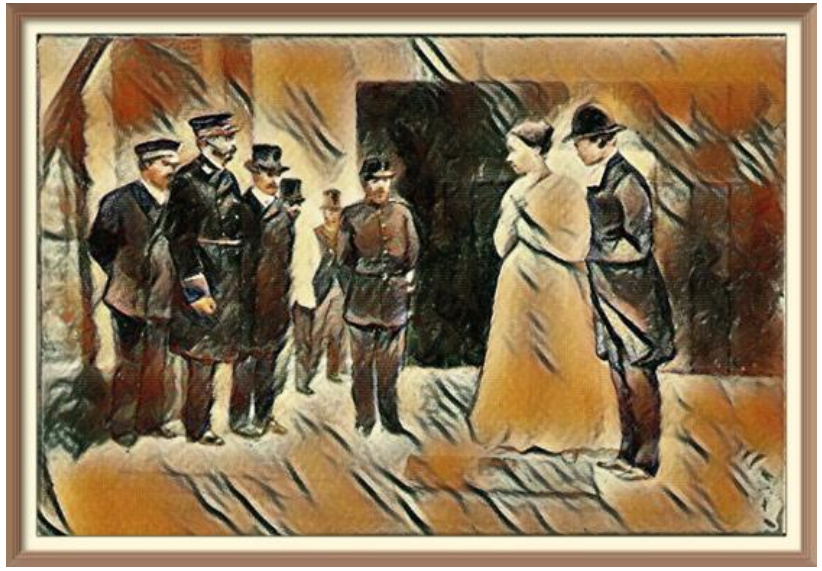

Avrättningen

Den mördade Hanna Johansdotter.

Modern, Anna Månsdotter.

Per Nilsson, född 16 februari 1862 i Åhus, Kristianstads län, död 15 juli 1918 i Kristianstad, Kristianstads län, var en svensk hemmansägare. Han dömdes tillsammans med sin mor till döden för mordet på sin fru Hanna Johansdotter i Yngsjömordet.

Anna Månsdotter, född 28 december 1841, död 7 augusti 1890, även känd som Yngsjömörderskan, dömdes till döden för det så kallade Yngsjömordet. Månsdotter var den sista kvinnan att avrättas i Sverige, även om hon inte var den sista att dömas till döden. Hilda Nilsson, Sveriges mest kända änglamakerska, dömdes 1917 till döden men begick självmord innan domen verkställdes.

27:e april 1889

På rättegångens första dag står Per Nilsson anklagad för mordet på Hanna Johansdotter medan hans mor Anna Månsdotter står anklagad för delaktighet till mord. Pers erkännande kom bara dagar efter mordet när Hanna Johansdotters far, Johan Olsson, höll ett inofficiellt förhör med Per på Möllegården. Hanna hade då burits upp ur källaren och närvarande människor hade fattat misstanke om att allt inte stod rätt till. Anna Månsdotter stod anklagad mot sitt nekande. Under Pers inledande vittnesmål säger Per att det var en inre röst som ska ha drivit honom till att fullborda mordet. Han uttrycker också med bestämdhet att hans mor Anna Månsdotter inte ens var i huset och förnekar hennes inblandning.

De som hörs som vittnen under rättegångens första dag är Jöns Persson och hans dotter Bengta Jönsdotter som ska ha varit de som bodde närmast Möllegården. Jöns Persson var med Per när Hanna hittades i källaren. Enligt Jöns Persson måste en kvinna varit delaktig i dådet då Hanna var påklädd på ett korrekt sätt och för det faktum att huset var ordentligt städat. Han menar också på att Per ensam inte kunnat klä henne eller för den delen släpa henne till källaren. Jöns Persson ska också en gång ha bevittnat att Per och hans mor misshandlade Hanna Johansdotter samt hört Anna Månsdotter säga till Hanna: ”Det finns ett hus, dit skall jag köra henne och der skall hon nog bli sittande”. Han ska utöver det en gång blivit uppmanad av Per att ta ett vedträ och slå i huvudet på Hanna som fortfarande sov. Något han vägrade. På fråga betonar han vilket gott rykte Per Nilsson har i byn medan Anna Månsdotters rykte är allt annat än av positiva ordalag.

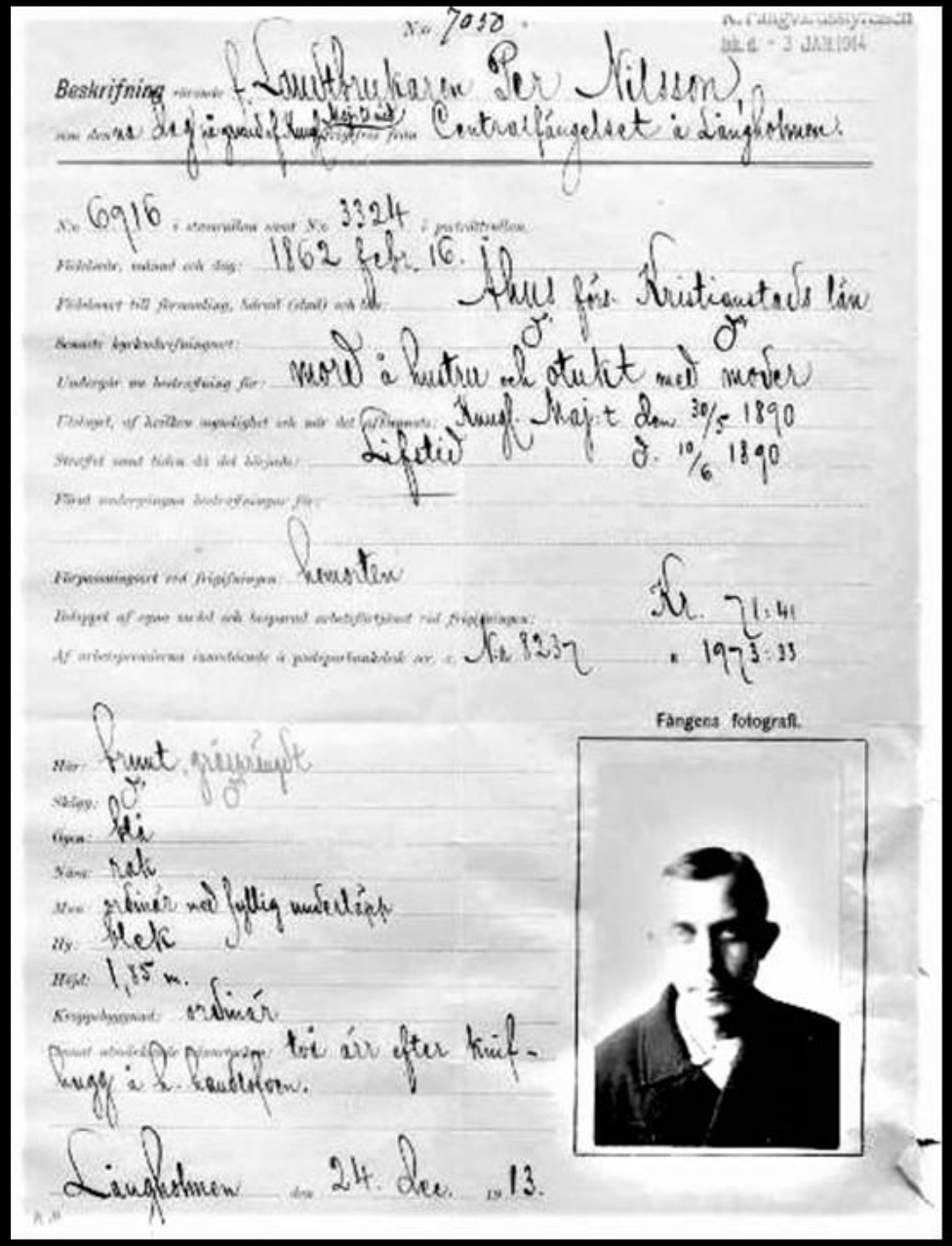

Domarna

Per dömdes av häradsrätten till döden för mord på sin hustru. Anna Månsdotter frikändes av häradsrätten men dömdes till döden av nämndemännen som alltså röstade ned domaren.

I en andra prövning i häradsrätten dömdes Per för sedlighetsbrott till straffarbete i två år och nio månader och för mordet till straffarbete i sex månader. Detta avrundades till tre år jämnt. Månsdotter dömdes till livstids fängelse för sedlighetsbrott och till döden för mordet.
I en tredje prövning i häradsrätten skärptes Pers straff för sedlighetsbrott till fyra års fängelse och för mord till dödsstraff. Anna Månsdotters straff fastställdes.
Lagen vid den tiden sade att dödsstraff alltid skulle fastställas av högre instans, vilket också skedde.
Både Per och Anna begärde därefter nåd från dödsstraffet och Per fick sitt straff omvandlat till livstids fängelse. Annas dödsstraff kvarstod dock.

Länscellfängelset i Kristianstad,

senare *Straffängelset i* ***Kristianstad*** **och** ***Anstalte n Kristianstad Centrum*****,** **var** ett cellfängelse öppnat 1846 och nedlagt 2013.

Domarna

Per dömdes av häradsrätten till döden för mord på sin hustru. Anna Månsdotter frikändes av häradsrätten men dömdes till döden av nämndemännen som alltså röstade ned domaren.

I en andra prövning i häradsrätten dömdes Per för sedlighetsbrott till straffarbete i två år och nio månader och för mordet till straffarbete i sex månader. Detta avrundades till tre år jämnt. Månsdotter dömdes till livstids fängelse för sedlighetsbrott och till döden för mordet.

I en tredje prövning i häradsrätten skärptes Pers straff för sedlighetsbrott till fyra års fängelse och för mord till dödsstraff. Anna Månsdotters straff fastställdes.
Lagen vid den tiden sade att dödsstraff alltid skulle fastställas av högre instans, vilket också skedde.

Både Per och Anna begärde därefter nåd från dödsstraffet och Per fick sitt straff omvandlat till livstids fängelse. Annas dödsstraff kvarstod dock.

Möllegården

Möllegården var namnet på den gård där Hanna Johansdotter mördades. Det är också där Per och Hanna bodde samt där Anna bodde innan bröllopet. Möllegården låg på adressen Yngsjö no 1 men har idag rivits och har istället givit plats till en ny gård. Även ett kapell. byggdes strax norr om gården 1906 som står kvar än idag. De besökande kom in på gårdsplanen från den takbeklädda entrén bredvid stallet på ostsidan. Den delen av gården som tjänstgjorde som hem för familjen vette mot norr. Där fanns köket i direkt anknytning till förråd och matsal på ena sidan och kammaren på den andra sidan. Det är också i den sistnämnda delen som Hanna mördas och hennes kropp lämnades i källarförrådet i det nordvästliga hörnet av huset som vetter mot gårdsplanen.

Per Nilsson hade en erkänt vacker sångröst och var mycket musikalisk. I missionshuset i Härnestad spelade han orgel och sjöng. 1918 dog han av en lungsjukdom och när personalen som vårdat honom fick veta att han var den beryktade Yngsjömördaren kunde de inte tro att en så vänlig och timid man hade kunnat begå ett så fasansfullt brott.

Hanna

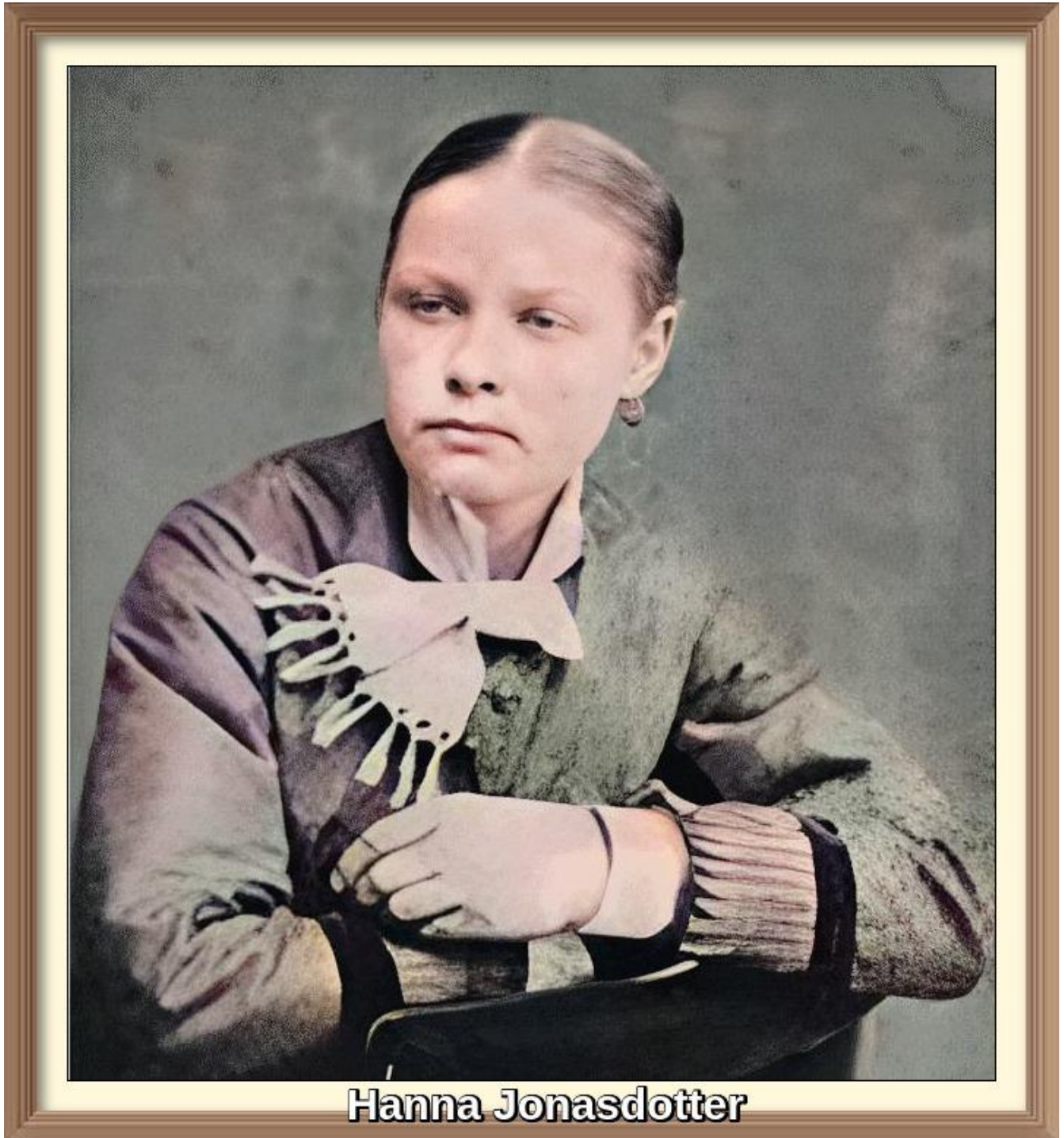
Hanna Jonasdotter

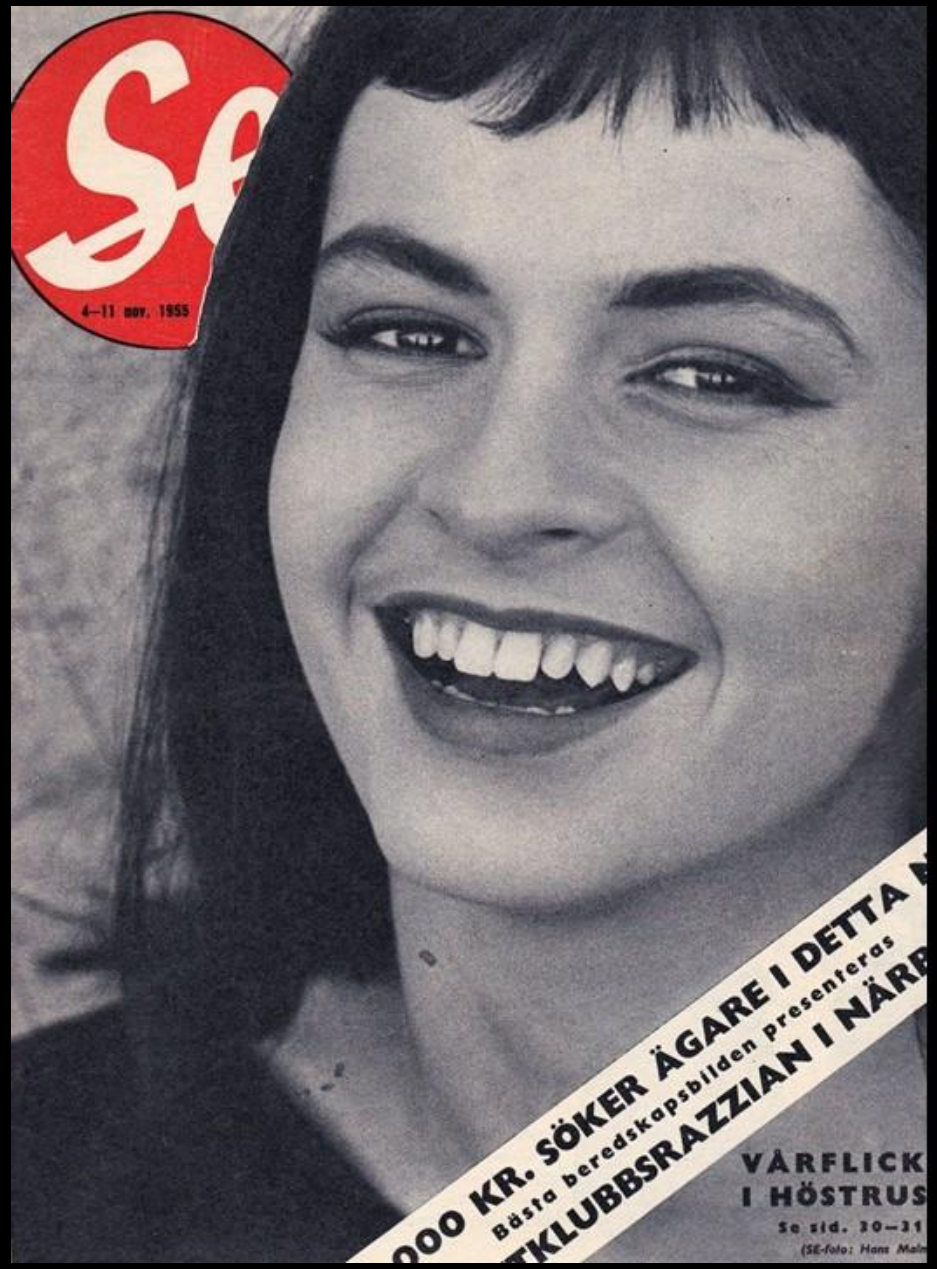

Mimmo Lillemor Astrid **Wåhlander,** ursprungligen Astrid Lillemor Wåhlander, under en period Borglin, född 1 november 1936 i Linköping, död 24 december 1992 i Stockholm, var en svensk skådespelare.
När Mimmo Wåhlander arbetade med amatörteater vid Lilla Teatern i Lund blev hon upptäckt som fotomodell och mannekäng. Från 1955 till 1958 var hon sedan elev vid Malmö stadsteaters elevskola där hon redan som premiärelev 1957 hade sitt genombrott som Anne Frank i Anne Franks dagbok.

Yngsjömordet är en del av en svensk TV-filmserie från 1986 som behandlade fem olika Skånska mord. Filmen premiärvisades på TV2 10 december 1987. Mimmo Wåhlander spelade Anna Månsdotter.

Gunnel Märtha Ingegerd Lindblom, under en tid Helander, född 18 december 1931 i Johanneberg i Göteborg, är en svensk skådespelare och regissör. Yngsjömordet är en svensk film från 1966 i regi av Arne Mattsson. Spelade Anna Månsdotter.

Mimmi Wåhlander på omslaget till Se, november 1955.